JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS GEORGES COSMAS

30 päivänä marraskuuta 1999 *

Sisällys

I Johdanto I-7921
II Asiaa koskevat oikeussäännöt I-7922
A Yhteisön lainsäädäntö I-7922
B Kansallinen lainsäädäntö I-7925
III Tosiseikat I-7926
IV Ennakkoratkaisukysymys I-7927
V Ennakkoratkaisukysymyksen ratkaisu I-7927
A Ennakkoratkaisukysymyksen muotoilu I-7928
B Pääasia I-7928
a) Saksan oikeuden mukainen velvollisuus kirjoittautua käsityöläisluetteloon I-7928
b) Direktiivi 64/427/ETY I-7930
c) EY:n perustamissopimuksen 59 artikla ja sitä seuraavat artiklat I-7935
VI Ratkaisuehdotus I-7941

I Johdanto

1. Amtsgericht Heinsberg (Saksa) on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla ennakkoratkaisukysymyksen palvelujen tarjoamisen vapautta koskevan yhteisön lainsäädännön tulkinnasta. Amtsgericht Heinsberg tiedustelee erityisesti sitä, voiko jäsenvaltio ja missä määrin edellyttää, että käsityöyritys, joka täyttää liiketoiminnan harjoittamisen edellytykset jäsenvaltiossa, johon se on sijoittautunut, voi tarjota käsityöpalveluja (lattiantasaustyön tekeminen) kyseisessä jäsenvaltiossa ainoastaan, jos se kirjoittautuu kansalliseen käsityöläisluetteloon.

* Alkuperäinen kieli: kreikka.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A *Yhteisön lainsäädäntö*

2. EY:n perustamissopimuksen 59 artiklan ensimmäisessä alakohdassa (josta on muutettuna tullut EY 49 artiklan ensimmäinen alakohta) määrätään seuraavaa:

"Jäljempänä olevien määräysten mukaisesti siirtymäkauden aikana poistetaan asteittain rajoitukset, jotka koskevat muuhun yhteisön valtioon kuin palvelujen vastaanottajan valtioon sijoittautuneen jäsenvaltion kansalaisen vapautta tarjota palveluja yhteisössä."

3. EY:n perustamissopimuksen 60 artiklassa (josta on tullut EY 50 artikla) määrätään seuraavaa:

"Tässä sopimuksessa palveluilla tarkoitetaan suorituksia, joista tavallisesti maksetaan korvaus ja joita määräykset tavaroiden, pääomien tai henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta eivät koske.

Palveluihin kuuluu erityisesti:

— —

c) käsityöläistoiminta;

— —

Palvelun tarjoaja saa tilapäisesti harjoittaa toimintaansa valtiossa, jossa palvelu tarjotaan, niillä edellytyksillä, jotka tämä valtio asettaa kansalaisilleen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sijoittautumisoikeutta koskevan luvun määräysten soveltamista."

4. Lisäksi EY:n perustamissopimuksen 66 artiklan (josta on tullut EY 55 artikla) nojalla EY:n perustamissopimuksen 55—58 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 45—48 artikla) määräyksiä sovelletaan kyseisessä luvussa tarkoitettuihin kysymyksiin.

5. EY:n perustamissopimuksen 56 artiklan 1 kohdassa (josta on muutettuna tullut EY 46 artiklan 1 kohta) määrätään seuraavaa:

"Tämän luvun määräykset ja niiden nojalla toteutetut toimenpiteet eivät rajoita niiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten soveltamista, joiden mukaan ulkomaalaisiin sovelletaan erityissääntelyä yleisen järjestyksen tai turvallisuuden taikka kansanterveyden perusteella."

6. Neuvosto hyväksyi 18.12.1961 EY:n perustamissopimuksen 54 ja 63 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 44 artikla ja EY 52 artikla) nojalla kaksi yleistä toimintaohjelmaa sijoittautumisvapauden [1] ja palvelujen tarjoamisen vapauden [2] rajoitusten poistamiseksi. Näiden ohjelmien täytäntöönpanemiseksi ja kansallisten lainsäädäntöjen riittämättömän yhteensovittamisen vuoksi neuvosto antoi 7.7.1964 siirtymätoimenpiteitä koskevan direktiivin 64/427/ETY [3] itsenäisten ammatinharjoittajien toimintaan ISIC-pääryhmiin 23—40 (teollisuus ja pienteollisuus) kuuluvassa tuotanto- ja jalostusteollisuudessa sovellettavista, siirtymätoimenpiteitä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä. Direktiivissä, joka kumottiin äskettäin direktiivillä 1999/42/EY, [4] säädettiin alkuperämaassa hankittua ammattikokemusta koskevasta vastavuoroisesta tunnustamisjärjestelmästä ja sitä sovellettiin sekä sijoittautumiseen toiseen jäsenvaltioon että palvelujen tarjoamiseen siellä.

7. Direktiivin 64/427/ETY 3 artiklassa säädetään erityisesti seuraavaa:

"Kun jäsenvaltiossa johonkin 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun toiminnan aloittamista varten edellytetään yleisiä, kaupallisia tai ammatillisia tietoja ja taitoja, tulee tämän jäsenvaltion hyväksyä riittäväksi näytöksi tällaisista tiedoista ja taidoista, että kyseistä toimintaa on harjoitettu toi-

1 — EYVL 1962, 2, s. 36.

2 — EYVL 1962, 2, s. 32.

3 — EYVL 1964, 117, s. 1863 (jäljempänä direktiivi 64/427/ETY).

4 — Ks. tutkintotodistusten tunnustamisjärjestelmän perustamisesta vapauttamisdirektiivien ja siirtymätoimenpiteistä annettujen direktiivien soveltamisalaan kuuluvan ammatillisen toiminnan osalta sekä tutkintotodistusten yleisen tunnustamisjärjestelmän täydentämisestä 7.6.1999 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/42/EY 11 artiklan 1 kohta ja liite B (EYVL L 201, s. 77).
Tässä yhteydessä on syytä tuoda esiin se, ettei direktiivin 64/427/ETY kumoaminen vaikuta siihen, etteikö sen säännöksiä voitaisi tulkita esillä olevassa asiassa, koska direktiivin siirtymävaihetta koskevasta luonteesta huolimatta se oli voimassa pääasian tosiseikkojen, erityisesti lattiantasaustyön, tapahtumahetkellä. Lisäksi direktiivin 6 artiklan nojalla direktiivin säännöksiä sovelletaan, kunnes kyseisen toiminnan aloittamista ja sen harjoittamista koskevien kansallisten säännösten yhteensovittamisesta annetut säännökset tulevat voimaan (ks. direktiivin 1 artiklan 2 kohta). Kuten komissio toteaa kirjallisissa huomautuksissaan, direktiivi 64/427/ETY ei korvattu vähintään kolmivuotisesta ammatillisesta korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamista koskevasta yleisestä järjestelmästä 21 päivänä joulukuuta 1998 annetulla neuvoston direktiivillä 89/48/ETY (EYVL L 19, s. 16) eikä direktiivi 89/48/ETY täydentävällä, ammatillisen koulutuksen tunnustamista koskevasta toisesta yleisestä järjestelmästä 18 päivänä kesäkuuta 1992 annetulla neuvoston direktiivillä 92/51/ETY (EYVL L 209, s. 25).

sessa jäsenvaltiossa jokin seuraavista ajanjaksoista:

a) kuusi peräkkäistä vuotta joko itsenäisesti tai yrityksen toiminnasta vastaavan johtajan asemassa,

b) kolme peräkkäistä vuotta joko itsenäisesti tai yrityksen toiminnasta vastaavan johtajan asemassa, jos edunsaaja osoittaa saaneensa kyseiseen toimintaan aikaisemman vähintään kolmivuotisen koulutuksen, josta on todisteena valtion hyväksymä todistus tai todistus, jonka toimivaltainen ammatillinen toimielin katsoo täysin täyttävän sille asettamansa vaatimukset,

c) kolme peräkkäistä vuotta itsenäisesti, jos edunsaaja osoittaa harjoittaneensa kyseistä toimintaa ainakin viisi vuotta muutoin kuin itsenäisesti, tai

d) viisi peräkkäistä vuotta johtajana, joista vähintään kolme vuotta teknisissä tehtävissä vastuullaan yksi tai useampi yrityksen osasto, jos edunsaaja osoittaa saaneensa kyseiseen toimintaan aikaisemman vähintään kolmivuotisen koulutuksen, josta on todisteena valtion hyväksymä todistus tai todistus, jonka toimivaltainen ammatillinen toimielin katsoo täysin täyttävän sille asettamansa vaatimukset.

Edellä a ja c alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa toiminnan harjoittamisen päättymisestä ei ole saanut kulua enempää kuin kymmenen vuotta ennen 4 artiklan 3 kohdassa säädetyn hakemuksen jättöpäivää."

8. Lisäksi direktiivin 64/427/ETY 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Edellä 3 artiklaa sovellettaessa:

1. Jos jäsenvaltiossa johonkin 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun ammatin aloittamista tai sen harjoittamista varten edellytetään yleisiä, kaupallisia tai ammatillisia tietoja tai taitoja, kyseisen valtion on komission avustuksella tiedotettava muille jäsenvaltioille tälle ammatille ominaiset piirteet (ammattiin sisältyvä toiminnan kuvaus).

2. Sen maan, josta edunsaaja tulee, tähän tarkoitukseen nimeämän toimivaltaisen viranomaisen on todistettava edunsaajan tosiasiallisesti harjoittaman ammattitoiminnan laatu ja kesto. Todistukset on laadittava ottaen huomioon sen jäsenvaltion toimittama virallinen kuvaus kyseisestä

ammatista, jossa edunsaaja haluaa harjoittaa kyseistä ammattia pysyvästi tai väliaikaisesti.

3. Vastaanottavan jäsenvaltion on myönnettävä lupa harjoittaa kyseistä toimintaa asianomaisen henkilön hakemuksesta edellyttäen, että todistuksen mukainen toiminta on yhdenmukaista 1 kohdan mukaisesti ilmoitetun toiminnan kuvauksen pääpiirteiden kanssa, ja edellyttäen, että tämän valtion säännöksissä ja määräyksissä asetetut kaikki muut edellytykset täyttyvät."

B *Kansallinen lainsäädäntö*

9. Kuten ennakkoratkaisupyynnössä todetaan, kaikkien Saksassa ammattimaisesti käsityöläisammattia harjoittavien henkilöiden on kirjoittauduttava käsityöläisluetteloon (Handwerksordnungin, jäljempänä käsityöläislaki, 1 §:n 1 momentin ensimmäinen virke).

10. Käsityöläislain 7 §:n mukaan käsityöläisluetteloon kirjataan kaikki henkilöt, jotka ovat läpäisseet vaaditun tutkinnon (Meisterprüfung) harjoittamastaan ammatista tai kyseiseen ammattiin läheisesti liittyvästä ammatista, taikka käsityöläislain 8 tai 9 §:n nojalla poikkeusluvan saaneet henkilöt.

11. Käsityöläislain 8 §:ssä säädetään, että käsityöläisluetteloon kirjoittautumiseen annetaan lupa poikkeustilanteissa (poikkeuksellinen kirjaaminen), jos hakija on osoittanut, että hänellä on harjoittamansa käsityöläistoiminnan itsenäiseen harjoittamiseen vaadittavat tiedot ja taidot.

12. Lisäksi käsityöläislain 9 §:ssä valtuutetaan liittovaltion talousministeri sijoittautumisvapautta ja palvelujen tarjoamisen vapautta koskevien Euroopan yhteisön direktiivien soveltamisen yhteydessä päättämään siitä, millä edellytyksillä muiden jäsenvaltioiden kansalaiset voivat saada käsityöläisluetteloon kirjaamista koskevan poikkeusluvan muissa kuin käsityöläislain 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.

13. Liittovaltion talousministeri teki 4.8.1966 käsityöläislain 9 §:n nojalla päätöksen (Verordnung), jolla direktiivin 64/427/ETY 3 artiklan ja 4 artiklan 2 ja 3 kohdan säännökset saatettiin osaksi Saksan lainsäädäntöä.

14. Kuten ennakkoratkaisupyynnössä todetaan, edellä mainitussa päätöksessä säädetään, että Euroopan yhteisön jäsenvaltioihin sijoittautuneiden ulkomaisten

yritysten edellytykset käsityöläisluetteloon kirjaamiselle ovat seuraavat:

Jos ulkomainen yrittäjä on saanut ammatillisen koulutuksen tuloksena Meisterprüfung-tutkintotodistuksen tai ammatillisen tutkintotodistuksen (Fachdiplom), hänen on osoitettava harjoittaneensa lähtöjäsenvaltiossaan ammattia itsenäisesti kolmen vuoden ajan tai yritysjohtajana viiden vuoden ajan. Jos yrittäjältä ei alkuperämaassa edellytetä ammattipätevyyttä tai tutkintoa ammattinsa harjoittamista varten, hänen on osoitettava harjoittaneensa ammattiaan keskeytyksettä vähintään kuuden vuoden ajan. Ammatillisen toiminnan harjoittamisesta ei ole missään tapauksessa saanut kulua yli kymmentä vuotta.

15. Kuten myös ennakkoratkaisupyynnössä todetaan, ulkomaalaisen yrityksen, joka haluaa kirjoittautua Saksan käsityöläisrekisteriin edellä mainittujen ehtojen täytyttyä, on meneteltävä seuraavasti:

Alkuperämaan toimivaltaisen elimen (Alankomaissa Hoofdbedrijfschap Ambachten) on annettava yrittäjälle todistus ammattitoiminnan kestosta ja hankituista tiedoista ja taidoista. Yrittäjän on toimitettava tämä todistus henkilökohtaisesti toimivaltaiselle Saksan käsityöalan ammattikamarille, tarvittaessa saksaksi käännettynä. Ammattikamari tutkii, täyttyvätkö täytäntöönpanopäätöksessä vahvistetut edellytykset, ja toimittaa tämän jälkeen todistuksen ja yrittäjän täyttämän poikkeuslupahakemuksen edelleen Regierungspräsidentille. Poikkeusluvasta on maksettava 300—500 Saksan markan suuruinen maksu. Kun poikkeuslupa on myönnetty, se lähetetään maksun suorittamisen jälkeen yrittäjän henkilökohtaiseen osoitteeseen. Tämän poikkeusluvan perusteella yrittäjä tekee toimivaltaiselle ammattikamarille hakemuksen kirjaamisestaan käsityöläisluetteloon. Hakemukseen on liitettävä myös tuore kauppa-rekisteriote ja on suoritettava hakemusmaksu. Tämän jälkeen ulkomaiselle yrittäjälle lähetetään hänen yrityksensä osoitteeseen saksalainen käsityöläisammatin harjoittajan kortti. Ulkomainen yrittäjä saa tämän kortin saatuaan harjoittaa Saksassa itsenäisesti käsityöläisammattia.

Kuten komissio on todennut kirjallisissa huomautuksissaan, edellä kuvattua menettelyä näytetään sovellettavan riippumatta siitä, aikooko käsityöyritys harjoittaa toimintaansa Saksassa pysyvästi vai vain väliaikaisesti.

III Tosiseikat

16. Corsten, joka on itsenäisenä ammatinharjoittajana toimiva arkkitehti, antoi Saksassa toteutettavien rakennushankkeiden yhteydessä Alankomaissa sijaitsevalle alankomaalaiselle yritykselle lattiantasaustyötä koskevan toimeksiannon. Kyseinen yritys teki mainittua työtä ammatti-

maisesti ja laillisesti Alankomaissa, mutta yritystä ei ollut kirjattu käsityöläisluetteloon Saksassa.

17. Kyseisen alankomaalaisen yrityksen lattiantasaustyöstä pyytämä neliöhinta alitti huomattavasti sen, mitä saksalaiset yritykset olisivat pyytäneet samasta työstä.

18. Saksan toimivaltainen työtarkastusvirasto määräsi 2.1.1996 tekemällään päätöksellä Corstenin maksamaan 2 000 Saksan markkaa sakkoa (Bußgeldbescheid) laittoman työnteon ehkäisemisestä annetun Saksan lain (Gesetz zur Bekämpfung der Schwarzarbeit)[5] 2 §:n rikkomisesta. Kyseisen lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdan ja 1 §:n 1 momentin 3 kohdan säännösten yhdistelmän mukaan sille, joka antaa Saksan käsityöläisluetteloon kirjaamattomalle yritykselle toimeksiannon, määrätään hallinnollinen sakko. Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, että Saksassa lattiantasaustyön katsotaan olevan käsityöläistoimintaa.

19. Corsten esitti häntä koskevaa sakkopäätöstä koskevan kumoamiskanteen (Einspruch) ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle.

5 — Lisäksi 9.10.1995 annetulla hallinnollisella määräyksellä alankomaalaista yritystä kiellettiin jatkamasta lattiantasaustöitä Saksassa. Samana päivänä tehdyllä päätöksellä yritys tuomittiin lisäksi maksamaan 1 000 Saksan markan suuruinen sakko käsityöläislain 1 ja 117 §:n rikkomisesta.

IV Ennakkoratkaisukysymys

20. Amtsgericht Heinsberg on epäillyt edellä mainitun Saksan lainsäädännön yhteensopivuutta palvelujen tarjoamisen vapautta koskevan yhteisön lainsäädännön kanssa, minkä vuoksi se on lykännyt asian käsittelyä ja saattanut 13.2.1998 antamallaan päätöksellä, jota täydennettiin 22.6.1998, yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi ennakkoratkaisukysymyksen, jossa tiedustellaan, "onko se, että alankomaalaisen yrityksen, joka täyttää kaikki edellytykset liiketoiminnan harjoittamiselle Alankomaissa, on täytettävä — vaikkakin vain muodollisia — lisäedellytyksiä [esillä olevassa asiassa kirjoittautuminen käsityöläisluetteloon] voidakseen harjoittaa kyseistä toimintaa Saksassa, yhteensopivaa palvelujen vapaata liikkuvuutta koskevan yhteisön oikeuden kanssa".

V Ennakkoratkaisukysymyksen ratkaisu

21. Teen ensiksi joitakin huomioita ennakkoratkaisukysymyksen muotoilusta (A) ja tarkastelen vasta sen jälkeen ennakkoratkaisukysymyksen aineellista perustaa (B).

A *Ennakkoratkaisukysymyksen muotoilu*

22. Ennakkoratkaisukysymyksen muotoilun osalta haluaisin muistuttaa, ettei yhteisöjen tuomioistuin ratkaise perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla asioita, jotka liittyvät kansallisten säännösten tulkintaan tai pätevyyteen taikka näiden säännösten yhteensopivuuteen yhteisön oikeuden kanssa, vaan se esittää kansalliselle tuomioistuimelle kaikki sellaiset yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, jotka saattavat auttaa kansallista tuomioistuinta sen arvioidessa kansallisen oikeuden säännösten yhteensopivuutta yhteisön oikeuden kanssa. [6]

23. Amtsgericht Heinsbergin esittämän kysymyksen on näin ollen katsottava koskevan sitä, estävätkö palvelujen tarjoamisen vapautta koskevat yhteisön oikeussäännöt ja erityisesti perustamissopimuksen 59 artikla ja sitä seuraavat artiklat sekä direktiivi 64/427/ETY sellaisen (vastaanottavan) jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön soveltamisen, jonka mukaan yrityksen, joka täyttää jäsenvaltiossa, johon se on sijoittautunut, kaikki edellytykset liiketoiminnan harjoittamiselle, on täytettävä — vaikkakin vain muodolliset — (esillä olevassa asiassa kirjoittautuminen käsityöläisluetteloon) lisäedellytykset voidakseen harjoittaa kyseistä toimintaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

B *Pääasia*

24. Ennakkoratkaisukysymyksen ratkaisu edellyttää ensinnäkin tarkastelua, joka koskee Saksan oikeuden riidanalaisissa säännöksissä (a) säädettyä velvollisuutta kirjoittautua käsityöläisluetteloon. Toiseksi on määriteltävä rajat, joita on noudatettava yhteisöjen tuomioistuimelta pyydetyssä, yhteisön oikeuden asiaa koskevien säännösten eli direktiivin 64/427/ETY (b) ja perustamissopimuksen 59 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen (c) tulkinnassa.

a) Saksan oikeuden mukainen velvollisuus kirjoittautua käsityöläisluetteloon

25. Jotta yhteisön oikeuden säännöksistä pyydetty tulkinta olisi asianmukainen ja hyödyllinen, on syytä määritellä täsmällisesti käsityöläisluetteloon kirjoittautumista koskevan sellaisen velvollisuuden sisältö,

6 — Ks. esim. asia 27/74, Demag, tuomio 22.10.1974 (Kok. 1974, s. 1037, 8 kohta); asia 22/80, Boussac, tuomio 29.10.1980 (Kok. 1980, s. 3427, 5 kohta; Kok. Ep. V, s. 425); asia C-69/88, Krantz, tuomio 7.3.1990 (Kok. 1990, s. I-583, 7 kohta) ja asia C-204/90, Bachmann, tuomio 28.1.1992 (Kok. 1992, s. I-249, 6 kohta; Kok. Ep. XII, s. 1).

laajuus ja yleinen merkitys, jota sovelletaan pääasiassa osallisena olevan kaltaiseen yritykseen ja joka on asetettu jäsenvaltion asiaa koskevissa säännöksissä. Tästä asiasta ensi näkemällä saatavasta mahdollisesti päinvastaisesta vaikutelmasta huolimatta kyseessä olevat tunnusmerkit voidaan määritellä yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan puitteissa, vaikka tuomioistuimen toimivaltaan ei kuulukaan kansallisten säännösten tulkitseminen,[7] koska teleologisesti tarkastellen yhteisöjen tuomioistuin ei pyri tulkitsemaan näitä säännöksiä puolueettomasti oikein ja velvoittavasti kansallisen tuomioistuimen puolestaan soveltaessa niitä esillä olevassa asiassa, vaan pelkästään rajaamaan tarvittaessa asiaa koskevat oikeussäännöt ja tosiseikat esimerkiksi niiden näkökohtien osalta, jotka edellyttävät yhteisön oikeuden tulkintaa.

26. Muiden jäsenvaltioiden yritysten, jotka haluavat harjoittaa liiketoimintaa Saksassa, velvollisuutta kirjoittautua käsityöläisluetteloon Saksassa on tulkittava sellaisen yleisen säännöskehyksen mukaisesti, joka muodostuu käsityöläislaista ja täytäntöönpanopäätöksestä, joilla säännellään muissa jäsenvaltioissa hankitun ammattikokemuksen vastavuoroista tunnustamisjärjestelmää.

7 — Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 22 kohta.

27. Ammattikokemuksen tunnustaminen tapahtuu kahdessa vaiheessa, kuten ennakkoratkaisupyynnössä kuvattiin.[8] Ensimmäisessä vaiheessa Saksan toimivaltaiset viranomaiset (kyseessä oleva ammattikamari ja Regierungspräsident) varmistavat, että täytäntöönpanopäätöksessä vahvistetut aineelliset edellytykset eli direktiivin 64/427/ETY 3 artiklan mukaiset edellytykset täyttyvät, jolloin kyseiselle yritykselle voidaan myöntää poikkeuslupa. Regierungspräsidentin tällä tavoin myöntämä poikkeuslupa ei kuitenkaan anna yritykselle oikeutta harjoittaa kyseistä toimintaa. Menettelyn toisessa vaiheessa kyseisen yrittäjän on esitettävä uusi hakemus toimivaltaiselle ammattikamarille ja pyydettävä käsityöläisluetteloon kirjaamista. Hakemukseen on liitettävä poikkeuslupa ja tuore kaupparekisteriote, minkä lisäksi on suoritettava uusi maksu.[9] Näin ollen vasta tämän toisen vaiheen jälkeen, eli kun yritys on kirjattu Saksan käsityöläisluetteloon ja kun ulkomaalaiselle yrittäjälle on myönnetty saksalainen käsityöläisammatin harjoittajan kortti,

8 — Ks. edellä tämän ennakkoratkaisuehdotuksen 15 kohta. Kreis Heinsberg kiisti kirjallisissa huomautuksissaan ja etenkin suullisessa käsittelyssä kansallisen tuomioistuimen asiaa koskevista Saksan oikeussäännöistä toimittamien tietojen oikeellisuuden. Tässä yhteydessä on syytä korostaa, että asiaa koskevien Saksan oikeussääntöjen tulkinta ja määrittely kuuluu kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan ja ettei yhteisöjen tuomioistuin voi toimivaltansa mukaisesti antaa ratkaisua Kreisin esittämistä väitteistä. Lisäksi, kuten totean jäljempänä analysoidessani eri näkökohtia, Kreisin väitteiden mukainen uusi kuva kansallisesta tuomioistuimesta ei ole aina täysin selkeä ja joissain tapauksissa se ei näytä olevan merkityksellinen niiden yhteisön oikeuden tulkintaa koskevien kysymysten ratkaisun kannalta, joita esillä olevassa asiassa käsitellään. Yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisu ennakkoratkaisukysymykseen voi näin ollen perustua vain kansallisen tuomioistuimen toimittamiin tietoihin. Kansallisen tuomioistuimen on kuitenkin joka tapauksessa vertailtava omaa kantaansa ja Kreisin huomautuksia, ja jos se päätyy muuttamaan kantaansa, sen on mukautettava yhteisöjen tuomioistuimen tulkinnan mukaisesti laadittua ennakkoratkaisuehdotusta. Tässä tapauksessa tuomioistuimella on luonnollisesti mahdollisuus esittää uusi ennakkoratkaisukysymys yhteisöjen tuomioistuimelle, jos se katsoo sen tarpeelliseksi.

9 — Kreis Heinsbergin mukaan laissa ei velvoiteta esittämään tuoretta kaupparekisteriotetta eikä suorittamaan toista maksua käsityöläisluetteloon kirjoittautumiseksi. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on varmistaa näiden väitteiden oikeellisuus.

tämä voi harjoittaa käsityöläisammattia Saksassa.

28. Edellä esitetyn perusteella käsityöläisluetteloon kirjaamisella, jota Saksan oikeudessa ennakkoratkaisupyynnön mukaan edellytetään ja johon liittyen yhteisöjen tuomioistuinta on pyydetty tulkitsemaan palvelujen tarjoamisen vapautta koskevia yhteisön oikeuden säännöksiä, on seuraavat tunnusmerkit:

Ensinnäkin kirjaaminen on *olennainen muodollisuus*, jonka noudattaminen on edellytyksenä käsityöläisammatin harjoittamiselle jäsenvaltiossa, tässä tapauksessa Saksassa.

Toiseksi kirjaaminen *ei seuraa automaattisesti sen jälkeen, kun yritys on saanut poikkeusluvan* harjoittaa käsityöläisammattia, koska poikkeusluvan myöntävä viranomainen ei toimita suoraan toimivaltaiselle käsityöalan ammattikamarille tietoja poikkeusluvan saaneesta edunsaajasta, jolloin edunsaaja kirjattaisiin ilman lisämuodollisuuksia käsityöläisluetteloon, vaan kirjaaminen edellyttää vielä ulkomaalaisen yrittäjän erillissä menettelyssä käsiteltävää hakemusta. [10]

b) Direktiivi 64/427/ETY

29. Direktiivin 64/427/ETY tarkoituksena oli "helpottaa sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden toteutumista monissa teollisuus- ja käsityöalan ammattitoiminnoissa odotettaessa sitä, että kyseisten toimintojen aloittamiseksi ja harjoittamiseksi vaaditut edellytykset yhdenmukaistetaan, mikä on välttämätön

10 — Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, että Kreis Heinsberg on korostanut suullisessa käsittelyssä, että kansallinen tuomioistuin on kuvaillut virheellisesti Saksan oikeuden mukaista ammattikokemuksen tunnustamista koskevaa menettelyä siltä osin kuin se on todennut, että käsityöläisyrittäjä voi pyytää kirjaamista käsityöläisluetteloon esittämällä poikkeuslupansa toimivaltaiselle ammattikamarille. Ensinnäkin Kreis Heinsberg on korostanut, että yrittäjällä on oikeus kirjoittautua käsityöläisluetteloon, kun hän esittää kaikki asianmukaiset asiakirjat, eikä yrittäjän näin ollen tarvitse toimittaa muita todisteita. Tästä seuraa se, että jos toimivaltainen hallintoviranomainen myöntää poikkeusluvan kirjaamiselle, se toimittaa nämä asiakirjat ammattikamarille, joka kirjaa yrityksen välittömästi käsityöläisluetteloon poikkeusluvan perusteella. Toiseksi Kreis Heinsberg on korostanut sitä, että vaikka poikkeusluvan saanti ja kirjaaminen käsityöläisluetteloon ovat kaksi erillistä hallintotointa ja vaikka pitäisi paikkansa, että näistä toimista on suoritettava maksu, menettelyä on pidettävä yhtenäisenä. Merkityksellistä on se, että toimivaltainen hallintoviranomainen tekee päätöksensä poikkeusluvan myöntämisestä ammattikamaria kuultuaan, ja ammattikamari puolestaan vastaa yrittäjän kirjaamisesta käsityöläisluetteloon. Lisäksi Kreis Heinsbergin mukaan kaikki, jotka hakevat poikkeuslupaa, saavat sen, koska kansallisissa säännöksissä niin edellytetään.
Mikäli voin katsoa ymmärtäneeni Kreis Heinsbergin kuvaaman menettelyn oikein, mielestäni Kreis Heinsberg ei tahdo kiistää sitä, että esillä olevassa asiassa erillisenä hallintotoimena tapahtuva kirjaaminen käsityöläisluetteloon edellyttää ulkomaalaisen yrittäjän erillistä hakemusta. Käsittääkseni Kreis Heinsberg tarkoittaa puhuessaan automaattisesta tai välittömästä kirjaamisesta sitä, että kun yrittäjä on esittänyt poikkeuslupansa, hänet on kirjattava käsityöläisluetteloon — mikä on osoitus sidotusta toimivallasta. Se seikka, että yrityksen kirjaaminen on aineellinen velvoite, ei estä sitä, että yrityksen on kuitenkin esitettävä toinen hakemus, vaikka kirjaaminen ei silloin olekaan enää "automaattista".

edellytys alan täydelliselle vapauttamiselle". [11]

30. Tämän tavoitteen mukaisesti direktiivissä 64/427/ETY säädettiin, että ammatillisen toiminnan harjoittaminen tietyssä jäsenvaltiossa tunnustetaan toisessa jäsenvaltiossa palvelujen tarjoamisen vapauden mukaisesti. Direktiivin 4 artiklan mukaan ulkomailla hankitun ammatillisen kokemuksen tunnustaminen perustui erityisesti seuraaviin periaatteisiin:

Ensinnäkin vastaanottava jäsenvaltio saattoi asettaa ammatillisen toiminnan harjoittamista koskevan luvan saannin edellytykseksi sen, että muista jäsenvaltioista peräisin olevat yritykset olivat aiemmin harjoittaneet kyseistä toimintaa.

Toiseksi vastaanottavan jäsenvaltion oli myönnettävä tällainen lupa, kun direktiivin 64/427/ETY 3 artiklan ja muut jäsenvaltion mahdollisesti vaatimat edellytykset täyttyivät. Kun vastaanottava jäsenvaltio tutki, täyttyivätkö nämä edellytykset, sitä sitoivat sen jäsenvaltion, josta henkilö tulee, antamaan todistukseen sisältyvät toteamukset. [12]

Kolmanneksi jäsenvaltiot tiedottivat toinen toisilleen lain mukaisesti suojeltujen ammattien olennaisista erityispiirteistä ammattikuvausten avulla. Vastaanottava jäsenvaltio toimitti jäsenvaltiolle, josta henkilö tuli, ammattikuvauksen, jonka perusteella tämän jälkimmäisen valtion oli myönnettävä kyseinen todistus. Vastaanottavan jäsenvaltion oli myönnettävä lupa palvelujen tarjoamiselle, kun kyseisen toiminnan harjoittamisen keskeiset piirteet vastasivat ammattikuvausta ja kun myös muut kyseisen valtion asettamat ehdot täyttyivät.

31. Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, ettei edellä kuvatusta sääntelyjärjestelmästä, jolla säänneltiin ammattikokemuksen tunnustamista muissa jäsenvaltioissa, käy mitenkään ilmi, ettei se olisi kaikilta osin yhteensopiva yhteisön niiden primaarioikeuden säännösten kanssa, joissa säädetään palvelujen tarjoamisen vapaudesta. Lisäksi missään niissä harvoissa

11 — Ks. yhdistetyt asiat C-193/97 ja C-194/97, De Castro Freitas ja Escallier, tuomio 29.10.1998 (Kok.1998, s. I-6747, 19 kohta).

12 — Ks. tähän liittyen edellä mainitussa asiassa De Castro Freitas ja Escallier annetun tuomion 29 kohta. Tästä huolimatta, kuten kyseisessä tuomiossakin todetaan, jos vastaanottava valtio kuitenkin objektiivisten seikkojen perusteella katsoo, että esitetyssä todistuksessa on ilmeisiä epätäsmällisyyksiä, se voi lisätietoja pyytääkseen kääntyä sen jäsenvaltion puoleen, josta henkilö tulee (tuomion 30 kohta).

tuomioissa,[13] joissa yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut direktiiviä 64/427/ETY, ei ole ilmennyt vastaavia ongelmia.

32. Kun ammattikokemusta koskevaa jäsenvaltioiden vastavuoroista tunnustamisjärjestelmää, sellaisena kuin sitä sovelletaan Saksassa, verrataan direktiivissä 64/427/ETY säädettyyn vastaavaan järjestelmään, on todettava, etteivät Saksan oikeudessa säädetyn menettelyn ensimmäisen vaiheen aineelliset tunnusmerkit näytä olevan ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa. Kansallisen tuomioistuimen esittämässä kuvauksessa Saksan oikeudesta ei ole mitään sellaisia piirteitä, jotka antaisivat olettaa, että käsityöläislain ja sen kanssa sovellettavan täytäntöönpanopäätöksen säännökset poikkeaisivat direktiivin edellä mainituista kolmesta periaatteesta, joissa määritellään niiden aineellisten edellytysten tunnustamismenettely, jotka on täytettävä, jotta käsityöläistoimintaa voidaan harjoittaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa. Lähemmin tarkasteltuna näyttää pikemminkin siltä, että Saksan oikeuden säännöksissä ammattikokemuksen tunnustaminen perustetaan hallinnollisen luvan myöntämiseen, jonka yhteydessä jäsenvaltion, josta hakija tulee, myöntämä todistus otetaan huomioon todisteena ammattikokemuksesta sekä erityisistä tiedoista ja taidoista.

33. Sen sijaan menettelyn ensimmäisen vaiheen muodollisuuksissa on mielestäni joitakin ongelmakohtia. Kuten komissio on huomauttanut, erityisesti jäsenvaltion, josta hakija tulee, myöntämään todistukseen perustuva *muodollinen valvonta* ei nähtävästi voi toimia oikeuttamisperusteena sille, että asianomainen jättää henkilökohtaisesti hakemuksen eikä sille, että sekä toimivaltainen ammattikamari että Regierungspräsident tarkastavat kyseisen todistuksen.[14] Nämä vaatimukset kuormittavat menettelyä kokonaisuudessaan ja saattavat lopulta vaarantaa direktiivin 64/427/ETY säännösten tehokkaan vaikutuksen, kuten totean jäljempänä tarkastellessani Saksan oikeuden mukaisen menettelyn toista vaihetta, joka koskee suoraan riidanalaista velvollisuutta kirjoittautua käsityöläisluetteloon.

34. Kysymys menettelyn toisen vaiheen yhteensopivuudesta direktiivin 64/427/ETY kanssa osoittautuu monimutkaisemmaksi.

35. Ensinnäkin on syytä korostaa, että direktiivissä 64/427/ETY, jossa määriteltiin

13 — Ks. edellä mainitussa asiassa De Castro Freitas ja Escallier annettu tuomio sekä asiassa 115/78, Knoors, 7.2.1979 annettu tuomio (Kok. 1979, s. 399; Kok. Ep. IV, s. 321) ja asiassa 130/88, Van de Bijl, 27.9.1989 annettu tuomio (Kok. 1989, s. 3039).

14 — Tässä yhteydessä on syytä tuoda esiin, että Kreis Heinsberg on suullisessa käsittelyssä myöntänyt, että asiakirjat oli toimitettava saksankielisinä, mutta kiistänyt sen, että edunsaajan olisi pitänyt toimittaa hakemuksensa henkilökohtaisesti. Heinsbergin mukaan tämä olisi voinut lähettää hakemuksensa postitse joko ammattikamarille tai toimivaltaiselle hallintoviranomaiselle. Lisäksi Kreis Heinsberg on korostanut, että ainoastaan Regierungspräsident oli toimivaltainen myöntämään kirjaamista koskevan poikkeusluvan kuultuaan ensin asianomaista ammattikamaria. Ensimmäisen näkökohdan osalta on syytä muistaa, ettei yhteisöjen tuomioistuimella ole toimivaltaa ratkaista sitä, vaadittiinko edunsaajaa todella toimittamaan hakemuksensa henkilökohtaisesti. Toisen näkökohdan osalta kuitenkin katson, ettei Kreis Heinsberg kiistä esillä olevassa asiassa sitä, että jäsenvaltion, josta edunsaaja tulee, myöntämän todistuksen tarkastaa ensin ammattikamari ja sitten toimivaltainen hallintoviranomainen — minkä tarkoituksena on laatia lausunto tai tehdä päätös — vaikka tarkastus onkin luonteeltaan muodollinen, kuten Kreis Heinsberg itsekin on myöntänyt. Lopuksi on syytä korostaa, että oikeus kääntyä joko ammattikamarin tai hallintoviranomaisen puoleen ei estä molempien elinten osallistumista kyseiseen menettelyyn.

toisessa jäsenvaltiossa hankitun ammattikokemuksen tunnustamismenettelyn perusperiaatteet, ei periaatteessa kielletty vastaanottavaa jäsenvaltiota asettamasta riidanalaisen toiminnan harjoittamiselle myönnettävän luvan saamiselle muita edellytyksiä kuin direktiivissä mainitut edellytykset. Direktiivin 64/427/ETY 4 artiklan 3 kohdassa päinvastoin säädetään selkeästi vastaanottavan jäsenvaltion mahdollisuudesta asettaa tällaisia edellytyksiä.

36. Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, ettei direktiivillä voitu periaatteessa missään tapauksessa sulkea pois vastaanottavan jäsenvaltion mahdollisuutta asettaa kyseisen toiminnan harjoittamista koskevan luvan saamiselle lisäedellytyksiä, olivatpa ne sitten kyseisen toiminnan harjoittamisoikeuden tunnustamista koskevia aineellisia edellytyksiä taikka tunnustamismenettelyyn liittyviä edellytyksiä. Yhteisöjen tuomioistuin on viitannut tällaisiin aineellisiin edellytyksiin asiassa De Castro Freitas ja Escallier antamassaan tuomiossa,[15] jossa se katsoi, että koska kyseiseen ammattiin pääsyn ja sen harjoittamisen edellytysten yhdenmukaistamiseen ei ole ryhdytty, "jäsenvaltiot ovat pääsääntöisesti edelleen toimivaltaisia määrittelemään kyseessä olevien toimintojen harjoittamista varten välttämättömät yleiset, kaupalliset tai ammatilliset tiedot ja taidot ja vaatimaan kyseessä olevia henkilöitä esittämään tutkintotodistuksen, todistuksen tai muun muodollista kelpoisuutta osoittavan asiakirjan osoituksena siitä, että heillä on nämä tiedot ja taidot".[16] Tältä osin olen sitä mieltä, että kyseisen toiminnan harjoittamista varten hankittujen tietojen ja taitojen tunnustamismenettelystä, josta on esillä olevassa asiassa esimerkkinä kirjaaminen käsityöläisluetteloon, olisi omaksuttava vastaava kanta eli olisi myönnettävä, että ottaen huomioon direktiivin 64/427/ETY siirtymävaihetta koskevan luonteen ja yhdenmukaistamisen puuttumisen eri toiminnan harjoittamisen ja sen aloittamisen suhteen eri jäsenvaltioissa, nämä jäsenvaltiot olivat periaatteessa toimivaltaisia vahvistamaan edellytykset kyseisen toiminnan harjoittamista koskevan luvan myöntämismenettelyä varten myös siinä tapauksessa, etteivät kyseiset edellytykset olisi kuuluneet perustamissopimuksen yleisen järjestyksen, turvallisuuden ja kansanterveyden suojelua koskevan 56 artiklan soveltamisalaan.[17]

37. Tästä huolimatta on täysin selvää, etteivät jäsenvaltiot voineet käyttää tätä toimivaltaansa ilman valvontaa eli ilman yhteisön oikeudessa asetettuja toimivallan rajoituksia. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut asiassa De Castro Freitas ja Escallier antamassaan tuomiossa[18] palvelujen tarjoamista vastaanottavassa jäsenvaltiossa koskevista aineellisista edellytyksistä, jäsenvaltioiden on harjoitettava toimivaltaansa tällä alalla siten, että "ne ottavat huomioon EY:n perus-

15 — Ks. edellä alaviite 11.

16 — Tuomion 21 kohta.

17 — Tältä osin yhteisöjen tuomioistuin on katsonut toisaalta, että "kansalliset säännökset, joita ei sovelleta erotuksetta kaikkiin palveluihin niiden alkuperästä riippumatta, ovat sopusoinnussa yhteisön oikeuden kanssa ainoastaan, jos niihin voidaan soveltaa jotain nimenomaista poikkeusmääräystä, kuten perustamissopimuksen 56 artiklaa", ja toisaalta, että "koska palveluja koskevia oikeussääntöjä ei ole yhdenmukaistettu eikä edes ole luotu niiden vastaavuuden tunnustamista koskevaa järjestelmää, perustamissopimuksen tällä alalla takaaman vapauden rajoitukset voivat toistaiseksi johtua siitä, että sellaisia tietyn jäsenvaltion oikeussääntöjä, joiden soveltamisalaan kuuluvat kaikki tämän valtion alueelle sijoittautuneet henkilöt, sovelletaan toisen jäsenvaltion alueelle sijoittautuneisiin palvelujen tarjoajiin, joiden on täytettävä jo tuon valtion lainsäädännön vaatimukset" (ks. asia C-288/89, Collectieve Antennevoorziening Gouda, tuomio 25.7.1991, (Kok. 1991, s. I-4007, 11 ja 12 kohta; Kok. Ep. XI, s. 343).

18 — Ks. edellä alaviite 11.

tamissopimuksen 52 ja 59 artiklassa taatut perusvapaudet ja siirtymätoimenpiteitä sisältävän direktiivin säännösten tehokkaat vaikutukset". [19]

38. Edellä mainitun perusteella on todettava, että jäsenvaltion, kuten Saksan liittotasavallan, olisi käytettävä lähtökohtaisesti toimivaltaansa velvoittaa yritys, jonka aikomuksena on harjoittaa käsityötoimintaa kyseisessä jäsenvaltiossa, kirjoittautumaan kansalliseen käsityöläisluetteloon, siten, että jäsenvaltio ottaa huomioon perustamissopimuksen 59 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa vahvistetut palvelujen tarjoamisen vapautta koskevat periaatteet ja takaa direktiivin 64/427/ETY säännösten tehokkaan vaikutuksen. Tarkastelen myöhemmin tässä ratkaisuehdotuksessa tällaisen toimivallan harjoittamistavan yhteensopivuutta perustamissopimuksen 59 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen kanssa. Tässä kohdassa käsittelen ainoastaan sen yhteensopivuutta direktiivin 64/427/ETY säännösten tehokkaan vaikutuksen kanssa ja erityisesti kyseisen direktiivin 4 artiklassa vahvistetun ammattikokemuksen tunnustamismenettelyn kanssa.

39. Koska kirjoittautuminen käsityöläisluetteloon muodostaa käsityöläistoiminnan harjoittamisoikeutta Saksassa koskevan tunnustusmenettelyn erillisen vaiheen, joka ei ole yhteydessä vaiheeseen, jonka aikana varmistetaan kyseisen oikeuden tunnustamista koskevien aineellisten edellytysten täyttyminen ja joka seuraa viimeksi mainitun vaiheen jälkeen, käsityöläisluetteloon kirjoittautumista koskevalla velvollisuudella ei näyttäisi ensi näkemältä olevan kielteisiä vaikutuksia direktiivin 4 artiklassa säädettyjen menettelyllisten periaatteiden yleiseen soveltamiseen. Näitä periaatteita on nimittäin ilmeisesti noudatettu käsityöläislain ja täytäntöönpanoasetuksen mukaisen menettelyn ensimmäisen vaiheen aikana. [20] Katson kuitenkin, että Saksan oikeudessa säädetyn käsityöläisluetteloon kirjaamisen erityispiirteet saattavat vaarantaa periaatteiden tehokkaan vaikutuksen. Tällainen piirre on erityisesti luetteloon kirjoittautumista koskeva velvollisuus, joka on olennainen muodollisuus, jonka suorittaminen on edellytyksenä käsityöläistoiminnan harjoittamiselle Saksassa ja jonka yritys voi täyttää ainoastaan esittämällä uuden hakemuksen, vaikka aikaisemmin olisikin jo todettu, että kyseinen yritys täyttää kaikki aineelliset edellytykset käsityöläistoiminnan säännönmukaiselle harjoittamiselle eikä — direktiivin 64/427/ETY 4 artiklan mukaisesti laaditun järjestelmän perusteella — ole mitään tarvetta lisävalvontaan. Keston ja kustannusten muodossa tämä velvollisuus kuormittaa huomattavasti välttämätöntä luvan myöntämismenettelyä, jonka ensimmäinenkin vaihe on jo raskas. [21] Koko menettelyn raskaus saattaa vähentää direktiivin 4 artiklassa säädettyjen menettelyllisten periaatteiden tehokasta vaikutusta — se ei ainakaan edistä sitä — koska käytännössä olisi yhdentekevää noudattaa näitä periaatteita muodollisesti, jollei haetulla luvalla olisi enää lopulta käytännön merkitystä, koska menettely on kokonaisuudessaan niin pitkä, mahdollisesti kallis ja yleisesti raskas, erityisesti niille yrityksille, joiden tarkoituksena on harjoittaa vain tilapäistä toimintaa tai jotka toimivat yleisesti vain väliaikaisesti vastaanottavassa jäsenvaltiossa. Kuten selvitän myöhemmin tässä

19 — Tuomion 23 kohta.

20 — Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 32 kohta.

21 — Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 33 kohta.

ratkaisuehdotuksessa, menettelyn raskaus tuntuu suhteettomalta ottaen myös huomioon pakottavan yleisen edun, jonka nojalla käsityöläisluetteloon kirjoittautumista koskevaa velvollisuutta voitaisiin perustella.

40. Edellä esitetystä seuraa, että tarve taata direktiivin 64/427/ETY säännösten tehokas vaikutus on esteenä jäsenvaltion sellaiselle kansalliselle säännökselle, jonka mukaan muuhun jäsenvaltioon sijoittautuneen yrityksen, joka haluaa tarjota palvelujaan kyseisessä valtiossa, on kirjoittauduttava vastaanottavan jäsenvaltion käsityöläisluetteloon huolimatta siitä, että yritykselle on jo myönnetty poikkeuslupa, jossa todetaan, että se täyttää direktiivin 64/427/ETY 3 artiklan kansallisten täytäntöönpanosäännösten kaikki aineelliset edellytykset. Lisäksi siitä seuraa, että pakollinen käsityöläisluetteloon kirjaamismenettely aiheuttaa yritykselle ylimääräisiä velvollisuuksia ja kustannuksia.

c) Perustamissopimuksen 59 artikla ja sitä seuraavat artiklat

41. Komissio on huomautuksissaan perustellusti todennut, että kun vastaanottava jäsenvaltio luo direktiivin 64/427/ETY 4 artiklan 3 kohdan mukaista hyväksyntämenettelyä, sen on otettava huomioon yhteisöjen tuomioistuimen muotoilemat yleisperiaatteet perustamissopimuksen 59 artiklasta ja sitä seuraavista artikloista, jotka koskevat palvelujen, myös käsityöpalvelujen, tarjoamisen vapautta. [22]

42. Kyseisen oikeuskäytännön mukaisesti perustamissopimuksen 59 artiklassa, jota sovelletaan suoraan siirtymäkauden jälkeen, [23] "ei vaadita ainoastaan poistamaan kaikkea toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen palvelun tarjoajan syrjintää kansalaisuuden perusteella, vaan siinä edellytetään myös kaikkien rajoitusten poistamista, vaikka niitä sovellettaisiin erotuksetta sekä kotimaisiin palvelun tarjoajiin että muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin palvelujen tarjoajiin, jos näillä rajoituksilla haitataan toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen, siellä vastaavanlaisia palveluja lainmukaisesti tarjoavan henkilön toimintaa". [24]

43. Vastaavasti vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan "palvelujen tarjoamisen vapautta perustamissopimuksen mukaisena perustavanlaatuisena periaatteena voidaan rajoittaa vain yleistä etua

22 — Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, että esillä olevassa asiassa ei voida kiistää — soveltamalla analogisesti yhdistetyissä asioissa Keck ja Mithouard (asiat C-267/91 ja C-268/91, tuomio 24.11.1993, Kok. 1993, s. I-6097, 16 kohta; Kok. Ep. XIV, s. 477) vahvistettua oikeuskäytäntöä, jonka mukaan säännökset, joilla säännellään myyntitapoja syrjimättömällä tavalla, eivät kuulu EY:n perustamissopimuksen 30 artiklan soveltamisalaan — sitä, että kyseinen menettely kuuluu perustamissopimuksen 59 artiklan soveltamisalaan. On aivan selvää, että säännökset, joissa säädetään luvan myöntämisestä käsityöläistoiminnan harjoittamiselle Saksassa ja joissa säädetään erityisesti pääasiassa riitautetusta velvollisuudesta kirjoittautua käsityöläisluetteloon, koskevat suoraan käsityöpalvelujen markkinoille pääsyä jäsenvaltiossa ja muodostavat siten muodollisen esteen palvelujen kaupalle yhteisössä (ks. myös jäljempänä tämän ratkaisuehdotuksen 45 kohta). Näin ollen asiassa Alpine Investments 10.5.1995 annetun tuomion (asia C-384/93, Kok. 1995, s. I-1141, 28 kohta ja 33—38 kohta) mukaisesti tällaisessa tapauksessa ei voida soveltaa analogisesti yhdistetyissä asioissa Keck ja Mithouard vahvistettua oikeuskäytäntöä.

23 — Ks. esim. asia 205/84, komissio v. Saksa, tuomio 4.12.1986 (Kok. 1986, s. 3755, 25 kohta; Kok. Ep. VIII, s. 769).

24 — Ks. asia C-3/95, Reisebüro Broede, tuomio 12.12.1996 (Kok. 1996, s. I-6511, 25 kohta).

koskevien pakottavien syiden perusteella annetuilla säännöksillä, joita sovelletaan kaikkiin vastaanottavassa jäsenvaltiossa toimiviin henkilöihin tai yrityksiin, kun tätä etua ei suojella palvelujen tarjoajaan sen sijoittautumisvaltiossa sovellettavin säännöksin". [25]

44. Lopuksi edellä mainittujen rajoittavien säännösten on yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan oltava suhteellisuusperiaatteen mukaisia. "Kansallisten säännösten soveltamisella muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin palvelujen tarjoajiin on voitava saavuttaa se tavoite, johon säännöksillä pyritään, eikä soveltamisella saa ylittää sitä, mikä tämän tavoitteen saavuttamiseksi on välttämätöntä; toisin sanoen vaaditaan, ettei samaa lopputulosta voida saavuttaa vähemmän rajoittavilla oikeussäännöillä." [26] Tähän liittyen yhteisöjen tuomioistuin on useaan otteeseen todennut, että "jäsenvaltio ei kuitenkaan voi asettaa kaikkien sijoittautumiselle asetettujen vaatimusten noudattamista edellytykseksi palvelujen tarjoamiselle sen alueella, sillä muussa tapauksessa määräykset, joiden tarkoituksena on taata palvelujen tarjoamisen vapaus, menettäisivät kokonaan tehokkaan vaikutuksensa". [27]

45. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö huomioon ottaen toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelle yritykselle, joka aikoo harjoittaa käsityöläistoimintaa Saksassa, asetettu velvollisuus kirjoittautua Saksan käsityöläisluetteloon, näyttää muodostavan rajoitteen, joka haittaa tai häiritsee toimintaa tai tekee siitä ainakin palvelujen tarjoajan kannalta vähemmän houkuttelevaa vastaanottavassa valtiossa, huolimatta siitä, että kyseistä velvollisuutta sovelletaan erotuksetta sekä kotimaisiin palvelujen tarjoajiin että muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin palvelujen tarjoajiin. [28] Perustan päätelmäni Saksan käsityöläisluetteloon kirjoittautumista koskevan velvollisuuden ominaispiirteisiin ja erityisesti siihen seikkaan, ettei Saksan oikeudessa vaadita ainoastaan sitä, että kaikkien yritysten on kirjoittauduttava kyseiseen luetteloon, vaan kirjoittautuminen asetetaan myös edellytykseksi käsityöpalvelujen vapaalle tarjoamiselle Saksassa. Jos tämän kirjaamiseen liittyvän olennaisen piirteen lisäksi otetaan huomioon se, että velvollisuus esittää uusi hakemus kirjaamisen täytäntöönpanemiseksi pitkittää menettelyä ja lisää siitä aiheutuvia kustannuksia, voidaan myös todeta selkeästi, että Saksassa sovellettava velvollisuus kirjoittautua käsityöläisluetteloon saattaa tehdä käsityöläistoiminnan harjoittamisesta kyseisessä vastaanottavassa valtiossa vähemmän houkuttelevaa. Kuten komissio on perustellusti huomauttanut, kyseessä olevan velvollisuuden rajoittava luonne on entistäkin ilmeisempi niiden yritysten osalta, joiden aikomuksena on toimia Saksassa vain satunnaisesti tai jopa vain yhden ainoan kerran. Tässä tapauksessa velvollisuus esittää uusi hakemus ja maksaa uusi maksu saattaa vähentää tavoiteltua voittoa aina-

25 — Ks. asia C-43/93, Vander Elst, tuomio 9.8.1994 (Kok. 1994, s. I-3803, 16 kohta; Kok. Ep. XVI, s. 59).

26 — Ks. edellä alaviitteessä 17 mainitussa asiassa Collectieve Antennevoorziening Gouda annetun tuomion 15 kohta.

27 — Ks. esim. edellä alaviitteessä 25 mainitussa asiassa Vander Elst annetun tuomion 17 kohta.

28 — Lisäksi voitaisiin väittää, että velvollisuus kirjoittautua käsityöläisluetteloon rajoittaa palvelujen tarjonnan vapautta jo siksi, että se on muodollinen edellytys palvelumarkkinoille pääsylle, ilman että olisi tarpeen tarkastella, onko tätä edellytystä helppo täyttää (tämä näkökohta vaikuttaa arvioon siitä, onko kyseessä oleva ratkaisu perusteltu vai ei). Ks. tähän liittyen julkisasiamies Fennellyn asiassa C-190/98, Volker Graf, 16.9.1999 esittämä ratkaisuehdotus (tuomio 27.1.2000, Kok. 2000, s. I-493, I-495, ratkaisuehdotuksen 30 ja 31 kohta).

kin suppeissa hankkeissa siinä määrin, että muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneet yritykset eivät katso toiminnan harjoittamisen Saksassa olevan kovin houkuttelevaa.

46. Kirjaamisvelvollisuus näyttää rajoittavan palvelujen tarjoamisen vapautta, mutta jotta voidaan selvittää, onko se perustamissopimuksen 59 artiklan vastainen, on kuitenkin vielä selvitettävä ensinnäkin se, onko velvollisuus *välttämätön* eli onko se toisin sanoen oikeutettu yleistä etua koskevien sellaisten pakottavien syiden perusteella, joita ei ole otettu huomioon sen valtion, johon yritys on sijoittautunut, lainsäädännössä. Toiseksi on tarkistettava, onko velvollisuus *asianmukainen* eli saavutetaanko sen avulla tosiasiassa kyseessä oleva yleistä etua koskeva tavoite. Kolmanneksi on tutkittava, onko velvollisuus *rationaalinen* (suppeassa merkityksessä *suhteellinen*) eli onko se rajoittava siinä määrin kuin tosiasiassa on tarpeellista edellä mainitun tavoitteen toteuttamiseksi, ja ovatko velvollisuuden tuomat edut suuremmat kuin siitä aiheutuvat haitat tai ainakin yhtä suuret.

47. Vaikka kansallisen tuomioistuimen, joka tuntee paremmin kansallisen oikeuden ja pääasian tosiseikkoja koskevat ongelmat, tehtävänä on varmistaa, onko velvollisuus *suhteellisuusperiaatteen* (laajassa merkityksessä) kolmen osatekijän mukainen, [29] katson, että on syytä panna merkille joitakin näkökohtia, jotka käyvät selvästi ilmi vertailtaessa oikeuskäytännössä vahvistettuja edellytyksiä ja Saksan käsityöläisluetteloon kirjoittautumista koskevaa velvollisuutta, sellaisena kuin se on kuvattu ennakkoratkaisukysymyksessä.

48. Vaikkei kansallinen tuomioistuin sitä mainitsekaan, on selvää, että on olemassa ilmeisiä yleistä etua koskevia oikeutettuja perusteita palvelujen vapaan tarjoamisen rajoittamiselle siten, että yritysten, jotka aikovat harjoittaa käsityöläistoimintaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa, on kirjoittauduttava käsityöläisluetteloon. Erityisesti tietojen rekisteröinti kaikista jäsenvaltion alueella toimivista yrityksistä on kiistattomasti välttämätöntä sekä kyseisten palvelujen vastaanottajien suojelemiseksi kyseisestä yrityksestä välitettävien tietojen avulla, [30] että vastaanottavan jäsenvaltion muiden säännösten tehokkaaksi soveltamiseksi (esimerkiksi sääntelyjärjestelmä, menettelytapasäännöt tai muut säännökset, kuten esillä olevassa asiassa sovellettava laittoman työnteon ehkäisemisestä annettu laki). [31] Tästä syystä monissa maissa

29 — Esillä olevassa asiassa on paljon tärkeämpää ottaa huomioon kansallisen tuomioistuimen toimivalta suhteellisuusperiaatteen osalta, koska Kreis Heinsberg on kiistänyt Saksan asiaa koskeviin säännöksiin liittyviä seikkoja.

30 — Palvelujen vastaanottajien suojelua pidetään yleisen edun mukaisena pakottavana syynä, jonka vuoksi palvelujen tarjoamisen vapauden rajoittamista voidaan pitää perusteltuna, ks. yhdistetyt asiat 110/78 ja 111/78, Van Wesemael ym., tuomio 18.1.1979 (Kok. 1979, s. 35, 26 ja 27 kohta; Kok. Ep. IV, s. 285) ja edellä alaviitteessä 17 mainitussa asiassa Collectieve Antennevoorziening Gouda annetun tuomion 14 kohta.

31 — Työntekijöiden suojelua pidetään yleisen edun mukaisena pakottavana syynä, jonka vuoksi palvelujen tarjoamisen vapauden rajoittamista voidaan pitää perusteltuna, ks. esim. asia 279/80, Webb, tuomio 17.12.1981 (Kok. 1981, s. 3305, 19 kohta; Kok. Ep. VI, s. 275) ja edellä alaviitteessä 17 mainitussa asiassa Collectieve Antennevoorziening Gouda annetun tuomion 14 kohta.

sovellettava velvollisuus kirjata jäsenvaltion alueella toimivia yrityksiä koskevat tiedot rekisteriin on perusteltu, kuten Kreis Heinsberg kirjallisissa huomautuksissaan toteaa.[32] Lisäksi suojelemalla palvelujen vastaanottajia ja varmistamalla vastaavan toiminnan harjoittamista koskeva tehokas sääntely voidaan epäsuorasti parantaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa tarjottavien käsityöpalvelujen yleistä laatua.[33]

49. Mielestäni edellä mainitut yleisen edun mukaiset syyt on tarpeen ottaa huomioon paitsi yrityksen sijoittautuessa vastaanottavaan jäsenvaltioon myös pelkässä palvelujen tarjonnassa, jota varten palvelujen tarjoaja ei sijoittaudu kyseiseen jäsenvaltioon. Toisin kuin Saksan hallitus väittää, on mielestäni aivan selvää, että sekä palvelujen vastaanottajien suojelu palveluja tarjoavaa yritystä koskevien tietojen keruun, rekisteröinnin ja saatavuuden avulla että mahdollisuus valvoa näiden palvelujen tarjoamistapaa on taattava, vaikka kyseistä toimintaa harjoitettaisiinkin tilapäisesti tai vain yhden ainoan kerran. Erityisesti on syytä pitää mielessä se, että yksi ainoa huonolaatuinen palvelutapahtuma riittää vahingoittamaan vakavasti palvelujen vastaanottajien oikeutettuja etuja.

50. Tässä yhteydessä on syytä korostaa, että edellä mainittuja yleisen edun mukaisia syitä ei voitaisi ottaa huomioon jäsenvaltion, johon yritys on sijoittautunut, mahdollisissa säännöksissä ensinnäkään siksi, että nämä syyt koskevat erityistä oikeudellista ja aineellista järjestelmää, jota voidaan soveltaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa tietyn ammatillisen toiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen, sekä kyseisen valtion julkisen sektorin sekä kansanterveyden ja yleisen järjestyksen alan erityispiirteitä, ja toisaalta siksi, että koska

32 — Kreis Heinsberg on hankkinut tietoja ulkomaalaisten yritysten velvollisuudesta kirjoittautua kansallisiin rekistereihin Belgian, Ranskan, Kreikan, Italian, Luxemburgin ja Itävallan oikeusjärjestyksen mukaan. Kreis Heinsbergin mukaan käsityöläisluettelo on julkinen rekisteri, joka sisältää tietoja niistä käsityöläisistä, jotka harjoittavat itsenäisesti ammattiaan asianomaisen ammattikamarin toimialueella. Toisin sanoen käsityöläisluettelolla on lakisääteinen tehtävä, ja sen tarkoituksena on antaa viranomaisille ja käsityöpalvelujen käyttäjille tietoa niistä henkilöistä, jotka ovat saaneet luvan harjoittaa käsityöläisammattia itsenäisesti asianomaisen ammattikamarin toimialueella.

33 — Komissio on suullisessa käsittelyssä perustellusti todennut, että tarve taata käsityöpalvelujen laatu ei yksinään voi olla suorana perusteena käsityöläisluetteloon kirjoittautumista koskevalle velvollisuudelle, koska palvelujen laadun takaamiseksi riittää ennen luetteloon kirjoittautumista myönnettävä poikkeuslupa harjoittaa kyseistä toimintaa. Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa myös, että Saksan hallituksen mukaan velvollisuudesta kirjoittautua käsityöläisluetteloon seuraa pakollinen liittyminen ammattikamariin, jonka tehtävänä on ylläpitää käsityöalan hinta- ja ammattitaitotasoa ja parantaa koko käsityöalan ja käsityöteollisuuden hinta- ja ammattitaitotasoa kaksivaiheisen (käytäntö ja teoria) ammattikoulutuksen avulla. Näiden huomautusten osalta on syytä pitää mielessä ensinnäkin se, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on varmistaa, voiko pakollinen liittyminen ammattikamariin olla tosiasiassa Saksan oikeuden mukaan perusteena velvollisuudelle kirjoittautua käsityöläisluetteloon ja edesauttaako se Saksan hallituksen esiin tuomiin tavoitteisiin pääsemistä. Katson kuitenkin, että vaikka nämä tavoitteet näyttävät olevan yleisen edun mukaisia syitä Saksan oikeusjärjestyksen tiukasti rajatuissa puitteissa, niiden mukaista menettelyä ei tulisi soveltaa sellaisiin Euroopan yhteisöön sijoittautuneisiin ulkomaalaisiin yrityksiin, joiden tarkoituksena on harjoittaa toimintaansa Saksassa tilapäisesti tai jopa vain yhden kerran ja jotka eivät osallistu kyseisen jäsenvaltion koulutusjärjestelmään. Jos näin kuitenkin on ja erityisesti jos pakollinen liittyminen ammattikamariin edellyttää määräaikaisten maksujen suorittamista, kansallisen tuomioistuimen on edellä mainittua yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä soveltaen tarkasteltava, muodostaako pakollinen liittyminen, joka on käsityöläisluetteloon kirjoittautumista koskevan velvollisuuden taustalla, yhteisön oikeuden vastaisen erityisen rajoituksen palvelujen tarjoamiselle vapaudelle. Kansallinen tuomioistuin voi esittää tässä tapauksessa uuden ennakkoratkaisukysymyksen yhteisöjen tuomioistuimelle, jos se katsoo sen tarpeelliseksi.

edellä mainitun toiminnan aloittamista koskevia edellytyksiä ei ole yhdenmukaistettu eikä ole laadittu koko yhteisön kattavaa yritysrekisteriä, jäsenvaltioissa olisi mahdotonta taata kyseisen yleisen edun mukaisten tavoitteiden toteutuminen soveltamalla mahdollisesti toisen jäsenvaltion oikeussääntöjä.

51. Saksan toimivaltaisen ammattikamarin ylläpitämään käsityöläisluetteloon kirjoittautumista koskevan velvollisuuden tarkoituksenmukaisuuden osalta katson, että kyseisellä kirjoittautumisella voidaan tosiasiassa varmistaa sellaisten erityistavoitteiden saavuttaminen, joiden mukaisesti pyritään takaamaan palvelujen vastaanottajien tiedonsaanti, valvomaan kyseisen toiminnan harjoittamistapaa ja suojelemaan muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden yritysten tarjoamien käsityöpalvelujen vastaanottajia. Kirjoittautumisvelvollisuus näyttää olevan tehokas keino taata edellä mainittujen tavoitteiden saavuttaminen, koska on vaikea kuvitella muuta tapaa saattaa tärkeät yritystä koskevat tiedot yhteen paikkaan kaikkien asianomaisten saataville.

52. Tarkasteltaessa velvollisuuden suhteellista luonnetta suppeassa merkityksessä käy kuitenkin selvästi ilmi, ettei Saksan oikeuden säännöksissä vahvistettu velvollisuus kirjoittautua käsityöläisluetteloon ole rationaalisin vaihtoehto edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

53. Erityisesti Saksan oikeuden mukainen kirjaamismenettely näyttää rajoittavan palvelujen tarjontaa — tekemällä siitä vähemmän houkuttelevaa — tavalla, joka ei ole tosiasiassa tarpeellinen merkittävän yleisen edun suojelemiseksi, kun kirjaamismenettelyn yhteydessä säännellään käsityöpalvelujen tarjoamista ja suojellaan näiden palvelujen vastaanottajia. Itse asiassa tuntuu oudolta, että käsityöläisluetteloon kirjoittautumista koskevan velvollisuuden täyttämiseksi on aloitettava toinen menettely, jonka yhteydessä on esitettävä uusi hakemus, esitettävä todisteet ja suoritettava uusi maksu. Tämä toinen menettely ei näytä edistävän mitenkään kyseessä olevan merkittävän yleisen edun suojelua, vaan sen sijaan se kuormittaa koko menettelyä, jossa annetaan lupa käsityöläistoiminnan harjoittamiselle vastaanottavassa jäsenvaltiossa. Kyseistä yleistä etua voitaisiin suojella aivan hyvin niinkin, että kirjoittautuminen tapahtuisi hallintoteitse *automaattisesti* poikkeusluvan myöntämisen yhteydessä kerättyjen tietojen perusteella ilman erillistä menettelyä ja ilman, että mahdollisuus palvelujen tarjoamiseen alistetaan monimutkaisille muodollisuuksille tai että palvelujen tarjoa-

jalle asetetaan ylimääräisiä velvollisuuksia ja maksuja.[34]

54. Tässä yhteydessä Kreis Heinsberg on viitannut ennakkoratkaisupyynnön puutteisiin, jotka koskevat kansallisten asiaa koskevien oikeussääntöjen kuvausta, ja on huomauttanut, että hakijan henkilökohtaisten tai erityisiin vaikeuksiin (esimerkiksi jos yritys sijaitsee kaukana ammattikamarista) liittyvien syiden perusteella kirjaaminen käsityöläisluetteloon ja käsityöläisammatin harjoittajan kortin myöntäminen voivat tapahtua samana päivänä hakijan esittämän poikkeusluvan perusteella.

55. Edellä esitetyn huomion osalta on luonnollisesti pidettävä mielessä, että Saksan kansallisten asiaa koskevien säännösten täsmällinen tulkinta ja määritteleminen kuuluu ennakkoratkaisukysymyksen esittäneen tuomioistuimen toimivaltaan ja ettei yhteisöjen tuomioistuimella ole toimivaltaa vastata Kreis Heinsbergin väitteisiin, jotka koskevat käsityöläisluetteloon kirjaamista koskevista kansallisista säännöksistä esitettyä kuvausta. Olen kuitenkin sitä mieltä, että koska esillä olevassa asiassa ei ole kiistetty sitä, ettei kirjoittautuminen käsityöläisluetteloon olisi automaattista, koska se edellyttää asianomaiselta yritykseltä uuden hakemuksen tekemistä, ei näytä siltä, että menettelyn kohtuuton luonne voitaisiin korjata laatimalla poikkeuksellisesti — toisin sanoen erityisolosuhteita varten — nopeita menettelyjä tai vähentämällä mahdollisesti joidenkin todisteiden tai maksujen määrää. Koska kirjoittautuminen on olennainen muodollisuus, joka on edellytyksenä palvelujen tarjoamiselle ja joka ei ole missään tapauksessa automaattinen, todetut hankaluudet eivät näytä olevan perusteltuja niiden hyötyjen kannalta, jotka koskevat kyseisen merkittävän yleisen edun mukaisten syiden huomioon ottamista. Tämän vuoksi Saksan oikeuden mukainen velvollisuus kirjoittautua käsityöläisluetteloon on EY:n perustamissopimuksen palvelujen tarjoamisen vapauden takaavien 59 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen vastainen.

34 — Ks. esim. tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta arkkitehtuurin alalla sekä toimenpiteistä sijoittautumisoikeuden ja palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi 10 päivänä kesäkuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/384/ETY 22 artiklan 1 kohta (EYVL L 223, s. 15). Kyseisessä artiklassa säädetään seuraavaa: "Jos jäsenvaltio vaatii omilta kansalaisiltaan, jotka aikovat ryhtyä harjoittamaan tai harjoittavat 1 artiklassa tarkoitettua toimintaa, ammatillisen järjestön tai toimielimen antamaa toimilupaa, jäsenyyttä tai rekisteriin merkitsemistä, kyseisen jäsenvaltion on vapautettava palveluja tarjoavat muiden jäsenvaltioiden kansalaiset tästä vaatimuksesta. Asianomaisen on tarjottava palveluja samoin oikeuksin ja velvollisuuksin kuin vastaanottavan jäsenvaltion kansalaisten; häneen on erityisesti sovellettava tässä jäsenvaltiossa voimassa olevia ammatillisia tai hallinnollisia menettelytapasääntöjä. *Tätä tarkoitusta varten ja 2 kohdassa mainitun palvelujen tarjoamista koskevan ilmoituksen lisäksi jäsenvaltiot voivat vaatia joko automaattista väliaikaista rekisteröintiä tai muodollista jäsenyyttä ammatillisessa järjestössä tai toimielimessä tai vaihtoehtoisesti rekisteriin merkitsemistä luodakseen mahdollisuudet alueellaan voimassa olevien ammatillisten menettelytapasäännösten soveltamiselle edellyttäen, että tällainen rekisteröinti tai jäsenyys ei viivytä tai millään tavoin vaikeuta palvelujen tarjoamista eikä myöskään aiheuta palveluja tarjoavalle henkilölle lisäkustannuksia*" (kursivointi tässä). Myös lääkäreiden vapaan liikkuvuuden sekä heidän tutkintotodistustensa, todistustensa ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisen tunnustamisen helpottamisesta 5 päivänä huhtikuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/16/ETY (EYVL L 165, s. 1) 17 artiklan 1 kohtaan sisältyy samanlainen säännös.

VI Ratkaisuehdotus

56. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Amtsgericht Heinsbergin esittämään ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

EY:n perustamissopimuksen 59 artiklaa (josta on muutettuna tullut EY 49 artikla) ja itsenäisten ammatinharjoittajien toimintaan ISIC-pääryhmiin 23—40 (teollisuus ja pienteollisuus) kuuluvassa tuotanto- ja jalostusteollisuudessa sovellettavista, siirtymätoimenpiteitä koskevista yksityiskohtaisista säännöksistä 7 päivänä heinäkuuta 1964 annetun neuvoston direktiivin 64/427/ETY 4 artiklaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä sellaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa edellytykseksi sille, että muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneet yritykset voivat tarjota käsityöpalveluja kyseisessä jäsenvaltiossa, asetetaan kyseisen yrityksen kirjaaminen vastaanottavan jäsenvaltion käsityöläisluetteloon, vaikka yritykselle on jo myönnetty poikkeuslupa, minkä yhteydessä on todettu, että se täyttää kaikki niissä säännöksissä säädetyt aineelliset edellytykset, joilla direktiivin 64/427/ETY 3 artikla on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä, ja että vaadittu käsityöläisluetteloon kirjaamista koskeva menettely ei ole automaattinen, vaan aiheuttaa kyseiselle yritykselle lisävelvollisuuksia ja lisämaksuja ja joka tapauksessa viivästyttää ja hankaloittaa palvelujen tarjoamista.